

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

гр.София 1125, бул."Драган Цанков" 35
тел.: 02/ 807 30 30, факс: 02/ 870 84 48
e-mail: kzd@kzd.bg

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА
ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

COMMISSION FOR PROTECTION
AGAINST DISCRIMINATION

COMMISSION FOR PROTECTION AGAINST DISCRIMINATION

35, Dragan Tsankov Str. ; 1125 Sofia, BULGARIA
phone: +359 2 807 30 30, fax: +359 2 870 84 48
e-mail: kzd@kzd.bg

РЕШЕНИЕ

№ 178

София, 30.07.2010 г.

ПЕТИ СПЗС на Комисията за защита от дискриминация по чл. 48, ал.3 от Закона за защита от дискриминация, състоящ се от:

Председател: доц. Благой Видин,
Членове: Анели Чобанова;
Росица Георгиева,

в открито заседание, проведено на 7 април 2010 г. разгледа докладваната от Анели Чобанова преписка № 209 по описа на Комисията за 2009 г. и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е образувано по реда на чл. 50, т.1 във връзка с чл.4 от Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр), с Разпореждане № 204/22.04.2009 г. на председателя на Комисията въз основа на постъпила в КЗД жалба с вх. № 44-01-120/06.10.2009 г. от Радослав Светославов Стоянов и Добромир Добрев Добрев срещу вестник "Уикенд", собственост на "Ню Медиа Груп" АД по повод публикация в същата медия, съдържаща дискриминативни твърдения. Към жалбата са приложени извадки от в-к "Уикенд", бр.40(308) от 3-9.X.2009 г., а именно: заглавна страница и стр.15, както и извадки от регистъра на търговските дружества за състоянието на "Ню Медиа Груп" АД към 26.09.2009 г.

С оглед на наведените оплаквания за подбуждане към дискриминация по признака „сексуална ориентация“, на основание чл.48, ал.3 от ЗЗДискр преписката е разпределена за разглеждане на Пети СПЗС на КЗД.

Жалбата е допустима с оглед изискванията на чл.51 и чл.52 от ЗЗДискр и съставлява годно правно основание за образуване на производство пред Комисията по реда на Глава Четвърта, Раздел I от ЗЗДискр.

В основата на жалбата стои оплакване срещу начина на поднасяне на материала на репортера Дани Златанчева в статия с изведено на челната страница заглавие: *“Сензация! Убиецът на Белнейски хомосексуалист”* и доразвита на стр.15 на вестника със заглавие: *“Тайният живот на убиеца на Белнейски”*, където се обяснява, че заподозреният в двойното убийство на сестрите Белнейски Лазар Колев *“има меко казано странен интимен живот”*, като са визирани предполагаеми хомосексуални връзки в младежките му години, определени от медията като *“скандални хомосексуални връзки”* и които са сочени в статията като причина за насилственото му и извратено сексуално поведение към жените. Твърденията на жалбоподателите в тази връзка са, че поради обстоятелството, че:

- никъде в статията не са уточнени източниците на заключението: *“вероятно травмите от насилствените хомосексуални актове са го принудили да се отвори от жените и да ги третира единствено като инструмент на сексуално задоволяване, коментират психолози”*, което заключение се отнася за предполагаемия убиец на сестрите Белнейски Лазар Колев и се съдържа в атакуваната статия;
- никъде в статията не се споменава за самопризнание на заподозрения Лазар Колев за неговата хомосексуална ориентация,

информацията, съдържаща се в тази статия създава определени внушения и генерира негативни нагласи у четящия по отношение на нехетеросексуалните лица. В подкрепа на тези твърдения, жалбоподателите се позовават на следните източници:

1. Корсини, Реймънд Дж. (1998), Енциклопедия по психология, София, изд. “Наука и изкуство”, стр.1412;
2. Бостанджиев, Румен (2006), Различията ни събират. Наръчник за младежи по проблемите на различната сексуална ориентация”, София, Фондация “Европейски онститут”, стр.23;
3. Herek, Gregory M (2000), Homosexuality, В: Kazdin, Alan E., ed. (2000) Encyclopedia of psychology, Oxford University Press, USA. Превод: <http://stalik.wordpress.com/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B8/homosksualnost-oxford-university-press;>
4. Just the Facts about Sexual Orientation and Youth: A Primer for Principals, Educators and School Personnel, Just the Facts Coalition, 2003, p.3: <http://www.apa.org/pi/lgbcc/publications/justthefacts.pdf>

В заключение жалбоподателите твърдят, че: *“приписването на драматичност, скандалност и/или шокост са обичайни похвати на нетолерантното говорене за хомосексуалността”*, което се сочи като цитат, изведен от стр.95 на *“Толерантност, нетолерантност и нулева толерантност в съвременния български печат”*, София 2009 г., изд. “Фабер” с автор Елка Добрева, и претендират, че: *“от лингвосемиотична гледна точка този опит за стереотипното ѝ медийно изобразяване и употребата ѝ като определител за девиантно, антисоциално, престъпно поведение представлява подбуждане към дискриминация.”*

В хода на проучването, с писмо с изх. № 41-00-36 от 21.10.2009 г. на КЗД от вестник “Уикенд” е изискана информация относно източниците на изнесените в медията твърдения и основанията за направените в атакуваната статия квалификации.

Поисканата информация не е предоставена, поради което на страните е дадена възможност да се запознаят с наличните в преписката метериали.

Преди откритото заседание с вх. № 44-00-778 от 01.03 2010 г. от страна на жалбоподателя Добрев в КЗД приложено е постъпила фонограма на два репортажа от разледващия журналист на bTV Миролюба Бенатова по разглеждания казус, излъчени в рубриката "bTV Новините" на 25.02.2009 г. по същата електронна медия. Фонограмата е приобщена като доказателство по преписката.

За заседанието, насрочено за 4 март 2010 г. като ответни страни са конституирани и призовани: "Ню Медиа Груп" АД и в лично качество – представляващите същото дружество Светослав Владимиров Кантарджиев и Недялко Недялков Йорданов. В хода на заседанието ответната страна Недялко Недялков Йорданов е заличена поради отпадане на качеството му на представляващо лице според актуално състояние на "Ню Медиа Груп" АД от 26.09.2009 г., а като ответна страна е конституиран репортерът Даниела Златанчева, в качеството ѝ на автор на атакуваната статия.

На заседанието, проведено на 24 март 2009 г. заседателният състав е конституирал като ответна страна и главния редактор на в-к "Уикенд" Мартин Радославов.

Спрямо страните е изпълнена процедурата, предвидена в чл.62, ал.1 от ЗЗДискр, но възможността за помирение е отхвърлена от жалбоподателите, поради което е даден ход на заседанието по същество на доказателствата.

В хода на заседанието по същество съставът е изяснявал кое е длъжностното лице, притежаващо правомощието и носещо отговорността за оформяне на заглавието на оспорваната статия, след което е последвало изясняване на субективното убеждение на отговорното лице за взаимовръзката между евентуалното престъпно поведение на обвиняемия за убийството на сестрите Белнейски Лазар Колев и неговата евентуална хомосексуална ориентация. За да си изясни надеждността и достоверността на направените в атакуваната статия твърдения, заседателният състав е поискал от ответната страна Мартин Радославов доказателства за хомосексуалната ориентация на Лазар Колев, както и за това, че именно тази ориентация е скандална и като такава, е причина за евентуално извършеното от него престъпно деяние. Направен е и опит за изясняване на средностатистическия тираж на в-к "Уикенд", както и дали притежателят на този вестник "Ню Медиа Груп" АД е страна по Етичния кодекс на медиите. Също така е изяснен правния интерес на жалбоподателите за предявените чрез КЗД претенции.

От обясненията на ответната страна Дани Златанчева – автор на статията става ясно, че информацията за хомосексуалните прояви на Лазар Колев е получила от Интернет-пространството и от майката на същото лице, което се твърди, че е била интервюирана. В обясненията се съдържа и признание относно естеството на медията, за която работи, както и за заглавието на разглежданата статия, а именно: *"... материалът наистина е малко така, с напompано заглавие, чисто вестникарска е технологията на едно издание, особено когато е жълто, знаете така, малко нещата са всичко е сензационно, всичко е скандално, всичко е пикантно."*(стр.8 и 9 от прот. 24.03.2010 г.)

От обясненията на ответната страна Мартин Радославов – главен редактор на в-к "Уикенд" и съдружник в дружеството-собственик и издател на медията, а именно "Ню Медиа Груп" АД, става ясно, че последното не било и не е страна по Етичния кодекс на медиите, тъй като не е било поканено и има сериозни възражения към този документ и към поведението на медиите, които са го подписали. Освен това се заявява, че в издателството не са налице установени вътрешни правила за изготвяне, селектиране, редактиране и публикуване на материали с оглед недопускане на дискриминация или разпространяване на стереотипи от работещите в него журналисти и при осъществяване медийната му дейност, и се твърди, че това е оставено на вътрешното усещане за коректност и самоконтрол на всеки журналист от медията. Наред с това, ответната страна Радославов

признава, че той е отговорното длъжностно лице, което подрежда първата страница, поставя заглавието на основанието на вестника и носи пълната отговорност за съдържанието му и текстовете, поместени в него (стр.2 и 3 от прот. 7.04.2010 г.). От обясненията на Радославов става ясно също, че мотивът му да постави такова заглавие на въпросната статия е бил, че е счел за любопитно обстоятелството, че един насилник на млади момичета, каквито са били сестрите Белнейски е носител на хомосексуална склонност, както и че е извел този любопитен факт в голямо заглавие на първата страница на поверения му вестник, където по принцип се води рубрика с надслов "Сензация". Що се касае до поисканите му доказателства за достоверността на твърдението му за сексуалната ориентация на Лазар Колев въобще, то е налице позоваване само на сведения от други лица, които като косвени такива не могат да бъдат приети като годни да докажат тезата за нехетеросексуалните склонности или ориентация на подсъдимия Лазар Колев. Що се касае до причинно-следствената връзка между хомосексуалните актове и проявите на сексуална агресия и насилие към жените, сочена в статията, същата не е видно да е доказана, тъй като от една страна събитията в статията не са подредени във времева последователност, откъдето да е видно кое деяние след кое следва, и второ – посочени са крайно неясни източници, за които не може да се установи дали въобще съществуват или ако са налице, то доколко са надеждни и достоверни. Подобна връзка се излага и в обясненията на ответната страна Радославов в откритото заседание от 7.04.2010 г. (стр.6 от прот.), откъдето ясно се вижда, че е налице предположение, но не и доказан факт, на който да се основава направеното в заглавието на статията твърдение: *"Сензация! УБИЕЦЪТ НА БЕЛНЕЙСКИ ХОМОСЕКСУАЛИСТ"*. Нещо повече, в статията се съдържат и други твърдения, а именно, че Лазар Колев нееднократно е имал *"бурно минало"*, в което вероятно е бил сексуално насилван и е имал безразборни връзки както с момчета, така и млади жени. Въпреки всичко, нито авторът на статията, нито главният редактор на вестника, в която е отпечатана са направили друго предположение за поведението на евентуалния убиец на сестрите Белнейски, не са го определили например като: *"бисексуален"*, *"садист"* или *"педофил"*, а направо са му поставили етикет *"хомосексуалист"*, съответстващ единствено на собствените им представи и познания, очевидно без да са извършили предварително задълбочено проучване за естеството на девиантното поведение на Лазар Колев. Не са наведени и доказателства и за връзката между хомосексуалното качество на Колев и квалификацията му като *"убиец"* на сестрите Белнейски, откъдето не може и не следва да се допусне, че *"в сексуалната ориентация на господин Лазар Колев може да се корени някаква причина за агресията му към двете момичета."*(стр. 6 от прот. 7.04.2010 г.). В полза на подобна теза би следвало да се наведат данни колко хомосексуалисти в България например са станали насилници и убийци поради своята хомосексуална ориентация. Вместо това, заглавието на атакуваната статия извежда категорична констатация, че убиецът на Белнейски е хомосексуалист, което поставено под грифа *"Сензационно!"* внушава на читателя именно това твърдение, което за незапознатия читател автоматично създава асоциацията за убийство поради хомосексуалната му ориентация, която очевидно витае в представите и на самата ответна страна Мартин Радославов – главен редактор и отговорно лице за списването и оформлението на в-к *"Уикенд"*. Така на практика собствените субективни възприятия биват оформяни като надеждна информация и констатация и поднасяни на широк кръг лица, в които лица тази информация на свой ред формира определено убеждение, което де факто е убеждението не на науката, а на едно или няколко лица, притежаващи властта да формират и разпространяват информация.

На свой ред, жалбоподателите дават категоричен отговор на въпроса на задателния състав касаещ тяхната сексуална ориентация, като се определят като носители на нехетеросексуална ориентация. С това свое качество те обосновават причинно-следствената връзка между съдържанието на атакуваната статия, ведно с нейното заглавие, и накърненото си достойнство, поради формираня и внушаван чрез статията стереотип, с който практически се създават предпоставки за формиране на обществено неодобрение, негативизъм и непоносимост към лица с нехетеросексуална ориентация, водещи до създаване на застрашителна обществена среда за представители от тази група лица.

На страните е даден 14-дневен срок за представяне на писмените им защиты.

Настоящият състав, след като прецени поотделно и в съвкупност представените по преписката доказателства, становищата на страните и ги съобрази с действащото антидискриминационно законодателство, намира за установено следното:

Намира на недоказана тезата на ответната страна Мартин Радославов, че със съдържанието и заглавието на атакуваната статия се *разкрива парадокса на човек, който до този етап е имал друг тип сексуални отношения, а в един момент има сексуални отношения с две момичета, които убива по садистичен начин* (стр.7 от прот. 7.04.2010 г.). Тази теза не съответства на една част от съдържанието на самата статия, в която се излага, че Лазар Колев преди убийството е имал и връзки с други жени. Недоказана остава и тезата на ответната страна Радославов за хомосексуалната ориентация на убиец на сестрите Белнейски. В този смисъл, съставът не може да намери за основателна тезата, че един престъпник е станал такъв поради хомосексуалната си ориентация.

Сексуалното предпочитание е само един от аспектите на реализацията на човешкото битие, така както има и много други такива, като например: културно, социално, религиозно, естетическо и др. Но предпочитанията, като сексуалното такова са строго интимни характеристики на съответния индивид, които според редица норми се ползват с лична и категорична неприкосновеност и дори да биват коментирани, носителите им не следва да бъдат обект на преследване и тормоз. Биологичната природа на човешкия вид обаче е една и съща и оттам именно произтичат и общите за всички представители на този вид права и задължения. Това е залегнало като основополагащ принцип още във Всеобщата декларация за правата на човека. Друг е въпросът за съответствието на поведението на всеки индивид с установените и приети за общовалидни морални и етични норми на обществото, в което живее. Затова дали този индивид е романтик или холерик, дали е бял или цветнокож, дали е моногамен или полигамен, дали е идеалист или е приел за идол арогантността и насието или дали е хетеросексуален или нехетеросексуален не го прави автоматично принадлежен към групата на губещите, престъпниците или към групата на привилегированите. Убиец или насилник може да е тихия и невзрачен съсед или шумният и буен човек, така както убиец или насилник може да е хетеросексуалния или нехетеросексуалния гражданин, но всичко е въпрос на доказване чрез редица медико-психологически изследвания на човешкото поведение. В конкретния случай такива очевидно не са били извършени, както и не е налице статистика колко от убийствата са били извършени от лица с хетеросексуална и колко – от лица с хомосексуална или нехетеросексуална ориентация, както и дали изобщо сексуалната ориентация ли е определящата предпоставка за девиантното поведение на един убиец или има нещо друго? Без категоричната експертна констатация по такива въпроси, закрепването на взаимовръзката “хомосексуалист – убиец” в заглавието на един многотиражен вестник предпоставя създаване у обществото на негативни нагласи и стереотипни възприятия спрямо лицата с хомосексуална (в случая) ориентация, които нерядко напоследък имат като резултат безпричинна и жестока саморазправа с представители и набедени за такива

на тази група лица. Това именно е включено и в състава на нарушението "тормоз", визирано в §1, т.1 на ПЗР на ЗЗДискр. Такова поведение, колкото и да е непредумишлено има за резултат накърняване достойнството, авторитета и уважението на и към лицата с хомосексуална ориентация, като едновременно с това предпоставя за тях формирането на враждебна и застрашаваща ги среда. Дори в Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи свободата на словото, визирано в чл.10 на същата, в ал.2 се предвижда възможността за ограничаване на тази свобода тогава, когато тя накърнява здравето и морала, както и репутацията или правата на другите. Следователно, свободата на словото не е абсолютна по своите измерения, а спира дотам, откъдето започват правата на други участници в обществения оборот.

Настоящият състав счита, че поради липсата на конкретна изрична правна регламентация за правата и задълженията на печатните медии, както и за тяхното предназначение и функции, то в случая следва да се има предвид **Препоръка Rec(2007)3 на Комитета на министрите към страните членки за функцията на обществените медии в информационното общество**, приета от Комитета на министрите към Съвета на Европа на 31 януари 2007 г., на 985^{та} среща на представителите на министрите, в която са закрепени следните текстове:

"I. Обществената функция: запазване на ключовите елементи

1. Държавите-членки трябва да запазят правомощията си да дефинират и да възлагат обществената функция на специфични медийни организации в обществения и/или частния сектор, съхранявайки ключовите елементи на класическата обществена функция, като същевременно ги приспособяват към новите условия. Обществената функция трябва да бъде изпълнявана, като се използва най-модерна технология, подходяща за целта. Тези елементи са били посочвани по различни поводи в документите на Съвета на Европа и определят обществените медии, освен всичко друго, като;

- a) еталон за всички членове на обществото и достъпни за всички;*
- b) фактор за социална сплотеност и интеграция на всички индивиди, групи и общности;*
- c) източник на безпристрастна и независима информация и коментар, както и на новаторско и разнообразно съдържание, което се подчинява на високи стандарти за качество и етика;*
- d) форум за плуралистични обществени дебати и средство за популяризиране на по-широкото участие на гражданите;*
- e) активен фактор за творчество и създаване на аудиовизуални произведения, допринасящ за по-високата оценка и разпространението на разнообразното национално и европейско културно наследство.*

8. Обществените медии трябва да интегрират всички общности, социални групи и поколения, включително малцинствата, младите хора, старите хора, групите в най-неравностойно положение, хората с увреждания и т.н., като в същото време се уважават техните различни идентичности и нужди. В този контекст, трябва да се обърне внимание на съдържанието, създадено от и за тези групи, на техния достъп до него, както и на отразяването им в обществените медии. Трябва да се обърне необходимото внимание и на въпросите, свързани с разликите между половете.

9. Обществените медии трябва да играят ролята на водач на обществото, ползващ се с висока степен на доверие, като по-конкретно предоставят полезни знания в живота на отделните хора и на различните общности. В този контекст, обществените медии трябва да обръщат специално внимание на нуждите на малцинствата и на социалните групи в неравностойно положение. Тази роля на запълване на празнините в пазара, която

е важна част от функцията на традиционните обществени медии, трябва да се запази и в новата медийна среда.

12. Държавите-членки трябва да направят така, че обществените медии да бъдат пространство на доверие и достоверна информация сред многообразието от цифрови медии, като изпълняват ролята си на безпристрастен и независим източник на информация, мнение и коментар и на широк набор от програми и услуги, удовлетворявайки етичните и качествените стандарти.

13. Когато възлагат обществената функция, държавите-членки трябва да имат предвид ролята на обществените медии да преодоляват разделенията, да намаляват социалната и политическата отчужденост и да насърчават развитието на гражданското общество. Едно от изискванията за това са независимите и безпристрастни новини и актуални предавания и съдържание, които трябва да се предоставят, както под формата на традиционни програми, така и чрез новите комуникационни услуги."

Съставът отчита, че ответната страна Радославов е отправил извинение към жалбоподателите, което обаче не може да игнорира вече заложената за в бъдеще несигурност за здравето и живота на тези жалбоподатели и други лица с хомосексуална ориентация чрез създаденото в обществен план внушение за престъпните наклонности на тази група лица, произтичащи от сексуалното им предпочитание. Съставът също така счита, че както сексуалните предпочитания на даден индивид, така и каквито и да било други емоционални или физиологични негови предпочитания са елемент със строго личен и интимен характер, легитимиращи универсалността на индивида и които ако не съставляват нарушение или престъпление не следва да бъдат обект на преследване и тормоз.

Воден от гореизложеното, ПЕТИ СПЗС на Комисията за защита от дискриминация, определен да разгледа преписка № 209/09 по описа на комисията, на основание чл.65 във връзка с чл.40, ал.1 и ал.2 и чл.47, т.1-4 от ЗЗДискр,

РЕШИ:

УСТАНОВЯВА, че със съдържанието на статията "Тайният живот на убицеца на Белнейски", нейният автор Даниела (Дани) Златанчева, като не е извършила изчерпателна проверка по получената при журналистическото си разследване информация, е обективирала едно предположение за истина, с което е създавала предпоставки за неравнопоставеност и формиране на негативно отношение към лицата с хомосексуална ориентация.

ПРЕПОРЪЧВА на ответната страна Даниела Златанчева в бъдещата си работа да се въздържа от представянето на неустановени и недоказани факти и обстоятелства като установена истина и да не се стреми към създаване на стереотипи и негативни нагласи към лицата с нехетеросексуална и хомосексуална ориентация единствено и само водена от стремежа си към сензация.

УСТАНОВЯВА, че като отговорно длъжностно лице Мартин Радославов – главен редактор на в-к "Уикенд" и съдружник в "Ню Медиа Груп" АД е оформил заглавието на атакуваната статия по начин, който внушава на читателите на тази

медия, че хомосексуалността на Лазар Колев е причина за неговото престъпно поведение, като по този начин създава предпоставка за изграждане у читателската аудитория на стереотипно мислене и негативно отношение към лицата с хомосексуална и нехетеросексуална ориентация, което осъществява състава на нарушението „тормоз”, визирано в §1, т.1 от ПЗР и ЗЗДискр.

Във връзка с гореизложеното НАЛАГА на Мартин Радославов ГЛОБА в размер на 800 (осемстотин) лева и ПРЕДПИСВА съблюдаване на нормите за толерантно отношение, нормите на антидискриминационното законодателство и Препоръка Rec(2007)3 на Комитета на министрите към страните членки за функцията на обществените медии в информационното общество, приета от Комитета на министрите към Съвета на Европа на 31 януари 2007 г. по отношение на всяка група лица с различия, визирани в българското и международно антидискриминационно законодателство.

Наложените глоби и имуществени санкции на основание чл. 83 от ЗЗДискр. подлежат на заплащане в полза на републиканския бюджет по сметка на Комисията за защита от дискриминация в Българска народна банка с банков идентификационен код BNBGBGSD, сметка с IBAN – BG23 BNBG 9661 3300 1184 01.

Настоящото решение да бъде изпратено на страните по преписката на адресите, посочени в нея.

Решението подлежи на обжалване чрез Комисия за защита от дискриминация пред Върховен административен съд в 14-дневен срок от получаването му по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

ЗАСЕДАТЕЛЕН СЪСТАВ:

Председател:
/доц. Благой Видин/

Членове:
Анели Чобанова

Росица Георгиева

